

Tálas Péter

Búcsú az elnöktől

„Az országban van olyan erős ember, aki alkalmas az elnöki tisztségre, s akitől gyakorlatilag Oroszország valamennyi polgára a jövőre vonatkozó reményeinek beteljesülését várja.” 1999. december 31-i televíziós beszédében Borisz Jelcin ezekkel a szavakkal ajánlotta az oroszoknak kiválasztott utódját, Vlagyimir Putyint. A leköszönő elnök szinte csak problémát hagyott utódjára: az orosz gazdaság a csőd szélén állt, az ország lakosságának egyharmada a létminimum alatt élt, a tanárok, az egészségügyi dolgozók, a köztisztviselők és a katonák nem lehettek biztosak abban, hogy megkapják a fizetésüket, s mindeközben az orosz hadsereg keserves háborút folytatott Csecsenföldön és Dagesztánban – csak néhány a jelcini hagyatékából. Vlagyimir Putyin elnökségének nyolc éve alatt megduplázódott az átlagjövedelem, felére csökkent a létminimum alatt élők és a munkanélküliek száma, az orosz államadósság a 2007-ben 8,1%-kal növekvő GDP 3%-ára csökkent, csaknem 500 milliárdra nőtt az ország valutatartaléka. Látványosan javult a közbiztonság és a csecsen kérdést is sikerült levennie a nemzetközi sajtó címlapjairól. Az oroszok nagy többsége méltányosabbnak, biztonságosabbnak, kiszámíthatóbbnak tartja a jelenlegi orosz rendszert. Aligha csodálható tehát, hogy a májusban leköszönő elnök népszerűsége két elnöki ciklusa alatt csupán néhányszor csökkent 70% alá, elnökségének utolsó hónapjaiban pedig 80%-ra nőtt.

Persze az is igaz, hogy az orosz gazdaság elmúlt nyolcéves fejlődésének motorja az olaj- és a gázárak hihetetlen növekedé-

se, s nem az orosz gazdaság reformja és diverzifikációja volt. Tagadhatatlan az is, hogy a csecsenkérdéssel kapcsolatos érdeklődés lanyhulásában nem kis szerepe volt annak, hogy 2001. szeptember 11. után a terrorizmus ellenes küzdelem vált a nemzetközi biztonság egyik kulcskérdésévé. Kétségtelen tény, hogy Putyin alatt megszilárdult a központi hatalom: az elnök képes volt folyamatosan békét teremteni, kompromisszumokat kialakítani a meghatározó oligarchák, csoportok és érdekkörök között. Tény azonban az is, hogy 2003–2004 után oly mértékben változtatta meg az orosz politikai rendszer törvényi feltétel és normarendszerét, valamint az úgynevezett adminisztratív erőforrásokhoz való hozzájutás feltételeit, hogy a végrehajtó hatalom a Putyin körüli szűk hatalmi elit kezébe került.

Bár napjainkban Oroszországot egy erősödő középhatalomként tartja számon a világ, Putyinnak nem sikerült megakadályoznia a NATO-nak a balti országokkal való kibővülését, s ami talán ennél is fontosabb, nem sikerült valódi közösséggé formálnia a Független Államok Közösségét (FÁK) sem. A FÁK továbbra is csupán vitafórum, s nem jutott el az integráció Putyin által tervezett fokára (vámunió, közös kereskedelempolitika). A fehérorosz, kazah, orosz és ukrán Egységes Gazdasági Térség éppúgy csak papíron létezik, mint a fehérorosz, kazah, kirgiz, orosz, tádzsik, üzbég Eurázsiai Gazdasági Közösség, vagy a formálisan tizenkét éve létező Fehérorosz–Orosz Szövetségi Állam.

Putyin alatt erősebb és magabiztosabb lett Oroszország, de nem lett modernebb. ■